

ICHKI ISHLAR ORGANLARI TIZIMIDAGI ISLOHOTLARNING ICHKI ISHLAR XODIMLARI MA'NAVIYATINI YUKSALTIRISHDAGI O'RNI

*Inomov Avazbek Soyibjonovich,
Buxoro davlat universiteti tadqiqotchisi*

THE ROLE OF REFORMS IN THE SYSTEM OF INTERNAL AFFAIRS BODIES IN IMPROVING THE SPIRITUALITY OF INTERNAL AFFAIRS EMPLOYEES

*Inomov Avazbek Soyibjonovich,
Researcher at Bukhara State University*

РОЛЬ РЕФОРМ В СИСТЕМЕ ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ В ПОВЫШЕНИИ ДУХОВНОСТИ СОТРУДНИКОВ ОРГАНИЗАЦИИ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ

*Иномов Авазбек Сойибжонович,
Научный сотрудник Бухарского государственного
университета*

*inomovavazbek03@
gmail.com*

Annotatsiya: Mazkur maqolada so'nggi yillarda Ichki ishlar sohasida tizimli islohotlar olib borilayotganligi ichki ishlar organlarining faoliyati samaradorligini tubdan oshirishga xizmat qilayotganligi hamda mazkur islohotlarning Ichki ishlar xodimlari ma'naviyatini yuksaltirishdagi o'rni va ahamiyati o'rganilib, falsafiy tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: yangi uyg'onish davri, mas'uliyat, jamoat tartibi, fuqarolar huquqlari, erkinlik, ishonchli himoya, ma'naviy-ma'rifiy ishlar, xodimlarni uzluksiz tayyorlash, qayta tayyorlash, malaka oshirish, qonun, ichki ishlar sohasi.

Annotation: This article studies and philosophically analyzes the fact that in recent years, systematic reforms have been carried out in the field of Internal Affairs, which serve to radically increase the efficiency of the activities of internal affairs bodies, and the role and significance of these reforms in improving the spirituality of internal affairs employees.

Keywords: new era of revival, responsibility, public order, citizens' rights, freedom, reliable protection, spiritual and educational work, continuous training, retraining, advanced training of employees, law, internal affairs.

Аннотация: В статье исследуется и философски анализируется тот факт, что в последние годы в сфере внутренних дел проводятся системные реформы, способствующие кардинальному повышению эффективности деятельности органов внутренних дел, а также роль и значение этих реформ в повышении духовности сотрудников органов внутренних дел.

Ключевые слова: новая эпоха возрождения, ответственность, общественный порядок, права граждан, свобода, надежная защита, духовно-просветительская работа, непрерывное обучение, переподготовка, повышение квалификации сотрудников, право, органы внутренних дел.

Kirish (Introduction). Ichki ishlar tizimini isloh qilish faqat institutsional samaradorlik yoki huquqiy modernizatsiya masalasi emas, bu tizim ichida xizmat qilayotganlarning axloqiy o'zgarishida ham chuqur ildiz otgan. O'zbekistonda so'nggi yillarda amalga oshirilgan islohotlar nafaqat tarkibiy takomillashtirishga, balki ichki ishlar organlari xodimlarining ma'naviy-axloqiy rivojlanishiga ham katta e'tibor qaratmoqda. Ichki ishlar tizimidagi islohotlar, jumladan, Prezidentning Farmonlari huquqni muhofaza qilish organlarining samaradorligi ko'p jihatdan xodimlarning shaxsiy daxlsizligi, ma'naviy mustahkamligi va kasbiy axloqiga bog'liqligini tan oldi. Bunday sa'y-

harakatlar ijtimoiy tizimlar har bir shaxsning qadri-qimmatini asosida qurilishi kerakligini ta'kidlaydigan falsafiy gumanizmga mos keladi.

Tadqiqot metodologiyasi (Research Methodology). Ichki ishlar organlari tizimidagi islohotlarning ichki ishlar xodimlari ma'naviyatini yuksaltirishdagi o'rniga oid masalalarini falsafiy tahlil qilishda ilmiy bilishning analiz va sintez, retrospektiv tahlil, qiyosiy tahlil, umumlashtirish, dialektik usul, sinergetik usullaridan foydalanilgan.

Natijalar va muhokama (Results and Discussions). O'zbek madaniy-falsafiy kontekstida ma'naviyat deganda insonning ichki dunyosi, axloqiy pozitsiyasi, ma'naviy salomatligi, fuqarolik mas'uliyati tushuniladi. Islohotlar ichki ishlar tizimining barcha bo'g'inlarida ma'naviy yetakchilikni tarbiyalash orqali ushbu ishonchni mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Bu konsepsiya fazilat etikasi bilan rezonanslashadi, bu yerda rahbarning xarakteri institutning natijasini shakllantiradi. Huquqiy tizimlar nafaqat qoidalarni, balki axloqiy ijrochilarni ham talab qiladi. Islohotlar ofitserlarni nafaqat kodeks va me'yorlar, balki vijdon, adolat va ma'naviy-axloqiy mulohazalar asosida faoliyat yuritishga undaydi. Shu ma'noda, ichki ishlar tizimidagi islohotlar qonuniylik va ma'naviyat o'rtasidagi tafovutni bartaraf etish, adolatning ham qonuniy, ham axloqiy bo'lishini ta'minlashga qaratilgan.

“O'zbekistonning yangi uyg'onish davrini yaratishga kirishgan ekanmiz, har bir yurtdoshimizning qalbi va ongida ana shunday ma'naviyat shu'lasi porlashi va u bizni ezgu ishlarga undab, yuksak mas'uliyat tuyg'usi bilan yashashga da'vat etib turishi zarur” [1]. “Ma'naviyat nuri” ichki uyg'onishni - har bir insonning qalbi va ongini yoritishi kerak bo'lgan ong nurini anglatadi. Bu shaxsning fazilat manbai sifatida ko'rilgan klassik falsafiy an'analardan kelib chiqadi. Masalan, Aflotun tafakkurida ruhning ma'rifati adolatli jamiyatga olib boradi. Chuqur mas'uliyat hissi bilan yashash g'oyasi individual axloqiy rivojlanish kollektiv taraqqiyotdan ajralmas degan axloqiy tamoyilga taalluqlidir. Tarixiy jihatdan uyg'onish jamiyat o'zining asosiy qadriyatlarini qaytadan uyg'otib, kelajagini qaytadan tasavvur qilganda yuzaga keladi. Shu nuqtai nazardan, har bir fuqaro shaxsiy mukammallik va jamoat farovonligi o'zaro bog'liq bo'lgan Yevropa Uyg'onish davri g'oyalarga o'xshash fuqarolik fazilatini mujassam

etishga chaqiradi. O'zbek tafakkurida ma'naviyat shaxsiy taqvodan ham ko'proq bu jamiyatni bir-biriga bog'laydigan madaniy va axloqiy kuchdir. Bu konsepsiya Sharq falsafasidagi jamoa etikasi g'oyasiga mos keladi, bunda jamiyat farovonligi uning a'zolarining ma'naviy salomatligi bilan bog'liq. Shu ma'noda, xalqning ma'naviy-axloqiy tiklanishi nafaqat madaniy intilish, balki O'zbekistonda “yangi uyg'onish”ning haqiqiy ro'yobga chiqishi uchun falsafiy zaruratdir.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 10-apreldagi “Ichki ishlar organlarining faoliyati samaradorligini tubdan oshirish, jamoat tartibini, fuqarolar huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini ishonchli himoya qilishni ta'minlashda ularning mas'uliyatini kuchaytirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi qabul qilingan PF-5005-sonli farmoni ichki ishlar organlarining faoliyatini tubdan takomillashtirishning doktrinal va konseptual asosi bo'lib xizmat qildi. Harakatlar strategiyasida belgilangan vazifalar ijrosini ta'minlash maqsadida qabul qilingan mazkur farmon ichki ishlar organlari tizimida tub islohotlarning yangi bosqichini boshlab berdi. Bu esa, ichki ishlar organlarini aholiga o'z vaqtida yordam ko'rsatadigan, uning har bir xodimi “Xalq manfaatlariga xizmat qilish”ni o'zining muqaddas xizmat burchi [2] deb biladigan ijtimoiy yo'naltirilgan professional tuzilmaga aylantirishga zamin yaratdi. O'z mohiyatiga ko'ra, farmon an'anaviy boshqaruvdan mas'uliyat va jamoatchilikka xizmat ko'rsatish orqali ma'naviy qonuniylikka intiladigan modelga o'tishni aks ettiradi. Falsafiy nuqtai nazardan, bu davlat hokimiyatining qonuniyligi uning fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish qobiliyatidan kelib chiqadi. Farmonda fuqarolarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini himoya qilishga alohida e'tibor qaratilayotgani huquqni muhofaza qilish organlari faoliyatida adolatga yo'naltirilgan yondashuvga intilayotganini ko'rsatadi. Bu adolatni boshqaruvdagi eng oliy fazilat va siyosiy barqarorlik va axloqiy davlat xizmatining asosi deb hisoblagan Aristotelning klassik falsafiy tushunchalari bilan bog'liq. Ichki ishlar organlarini katta mas'uliyatni o'z zimmasiga olishga chaqirish axloqiy institutsionalizmga falsafiy siljishni nazarda tutadi. Farmon huquq va erkinliklarni ishonchli himoya qilishga ustuvor ahamiyat qaratib, insonning o'ziga xos qadr-

qimmatini – insonparvarlik va islom axloqiy anʼanalarining markaziy mavzuini soʻzsis tasdiqlaydi. Bu nuqtai nazardan, davlatning roli hukmronlik emas, balki inson kamoloti va qadr-qimmatiga xizmat qilishdir. Ushbu farmonni “doktrinal va kontseptual asos” deb atash paradigma oʻzgarishini - ichki ishlarni boshqaradigan asosiy qadriyatlarni qayta baholashni koʻrsatadi.

Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 26-martdagi PF-6196-son Farmoni [3] ga 1-ilova “Ichki ishlar organlari tizimini yanada takomillashtirish boʻyicha “yoʻl xaritasi”ning II yoʻnalishida “Maʼnaviy-maʼrifiy ishlar, xodimlarni uzluksiz tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirishning samarador mexanizmini joriy etish” 9-bandi – “quyidagilarni oʻz ichiga oluvchi Ichki ishlar organlarida maʼnaviy-maʼrifiy ishlarni tashkil etish konsepsiyasini ishlab chiqish va tasdiqlash belgilangan edi. Axloqiy va tarbiyaviy ishlarga alohida eʼtibor qaratilishi, shaxsning ichki oʻzgarishi tarkibiy islohotlardan oldin boʻlishi haqidagi gʻoyani taʼkidlaydi. Bu shaxsiyatning falsafiy tamoyillari va inson kapitali nazariyasiga mos keladi, bunda shaxsning rivojlanishi - intellektual, axloqiy va maʼnaviy jihatdan - jamiyat taraqqiyotining poydevori sifatida qaraladi. Anʼanaga koʻra, ichki ishlar organlari kabi muassasalar ijro va nazoratga eʼtibor qaratadi. Biroq, bu koʻrsatma axloqiy ong institutsional infratuzilmaning bir qismiga aylangan qiymatga asoslangan boshqaruvga paradigmaning oʻzgarishini anglatadi. Bu Konfutsiy kabi mutafakkirlarning tafakkurini aks ettiradi, u boshqaruvda majburlashdan koʻra fazilat va axloqiy namunani taʼkidlagan. Oʻzbekiston ichki ishlar organlariga maʼnaviy-maʼrifiy qadriyatlarni tizimli ravishda integratsiya qilish majburiyatini olgan holda nafaqat kuchli, balki maʼnaviy-axloqiy masʼuliyatli davlat apparatini barpo etishga intilishidan dalolat beradi.

Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2020 yil 25 oktyabrda Ichki ishlar xodimlarini kasb bayrami munosabati bilan soʻzlagan nutqida: “Agar davlat tayanadigan asosiy ustun qonun boʻlsa, uning kuchini amalda namoyon etadigan eng samarali tizim bu – ichki ishlar sohasi, desak, ayni haqiqat boʻladi” [4], - deya taʼkidlagani ayni haqiqatdir. Qonun ustuvorligi davlatchilikning markaziy oʻrni boʻlib, uning amalda tatbiq etilishi institutlarga - eng bevosita, ichki ishlar organlariga,

masalan, politsiya, tergov boʻlimlari va boshqa huquqni muhofaza qilish organlariga tayanadi. Huquqsiz davlat shunchaki kuch mexanizmi, lekin huquqiy davlat oliy axloqiy tartibni aks ettiradi. Prezident Mirziyoyev qonunning oʻzi amalda gavdalanmasa mavhum ekanligini taʼkidlaydi. Bu qonuniy realizmga asoslanadi - falsafiy yondashuv, qonunlar faqat ularni talqin qilish va amalga oshirish orqali maʼnoga ega boʻladi. Bu borada ichki ishlar organlari qonunning jonli kuchi hisoblanadi. Ichki ishlar qonunni amalda ifodalashini taʼkidlab, bu organlarga maʼnaviy masʼuliyat ham yuklaydi. Unda huquqni muhofaza qilish organlari nafaqat intizom va nazorat, balki adolatni taʼminlash, huquqlarni himoya qilish va fuqarolarning qadr-qimmatini himoya qilishdan iborat ekanligini koʻrsatadi.

Xulosa va takliflar (Conclusion, recommendations). Muxtasar qilib aytganda, Oʻzbekiston ichki ishlar tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar ichki ishlar organlari xodimlarining maʼnaviy-axloqiy kamolotini yuksaltirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Davlat kasbiy mahorat bilan bir qatorda maʼnaviyatga ham urgʻu berib, nafaqat ichki ishlar organlarini mustahkamlamoqda, balki butun davlat xizmatining maʼnaviy yangilanishiga ham hissa qoʻshmoqda. Bu adolat, qadr-qimmat va insonga qaratilgan boshqaruvga falsafiy sodiqlikni aks ettiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati:

1. Мирзиёев Ш. М. Янги Ўзбекистон стратегияси. – Т.: 2021. – 464 б.
2. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 10-apreldagi PF-5005-son farmoni. <https://lex.uz/ru/>.
3. Jamoat xavfsizligini taʼminlash va jinoyatchilikka qarshi kurashish sohasida ichki ishlar organlari faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga koʻtarish chora-tadbirlari toʻgʻrisida Oʻzbekiston Res-si Prezidentining Farmoni, 26.03.2021.PF-6196-son. <https://lex.uz/docs/5344118>
4. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2020-yil 25-oktyabr kuni ichki ishlar xodimlarini kasb bayrami munosabati bilan bayram tabrigi (2020-yil 25-oktyabr). Ichki ishlar organlari xodimlari va faxriylariga. Yangi Oʻzbekiston gazetasi. № 218 (740), 2022-yil 25-oktyabr.